

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Titvlvs XXXIX. De CEnsibus, Exactionibus, & Procuratoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

T I T U L U S XXXIX.
DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, & PROCU-
RATORIBUS.

S E C T I O I.

De Censibus.

§. I.

An ex prestatione annua census facta Episcopo ab aliqua Ecclesia, vel monasterio, rectè colligatur, & probetur ejusdem subiectio, & quomodo census sui & probari debeat?

Variæ quidem veniunt pensiones ex obligatione solvendæ, census nomine, de quibus multa videre licet apud Civilistas; hæc autem census nomine aliud non intelligitur, quàm onus reale Ecclesia impositum, aut pensio annua ex proventibus Ecclesiasticis, ab Ecclesiis, aut aliis piis locis, Superioribus, & Prælatibus Ecclesiasticis, in singulos annos, solvenda. De hac ergo pensione, seu solutione quaeritur, utrum ex illius præstatione Episcopo faciendæ, rectè colligatur Ecclesie solventis subiectio; & respondetur negativè, cum solutio talis ex variis causis fieri possit, nisi vel ex ipsis expressis verbis in solutione appositis, vel ex circumstantiis variis, solutionem hanc fieri in signum subjectionis, colligi possit. Certè census talis subinde solvi potest ob privilegium ab illo concessum, cui solvitur;

In recognitionem gratiæ alicujus, emptionis v. g. libertatis, &c. à Superioribus obtentæ; in signum fundationis sibi aut juris patronatus, penes alterum existentis; ex conventionibus certis, &c. ex census solutione præcisè non probatur subiectio: & hinc, qui penes certum, tanquam sibi debitum solvi, expresse debet rationem, sive causam, ob quam census sibi debeatur c. Provent. 7. h. 1. nisi ab immemoriali tempore census talis solutus esset, cum immemorable temporis tituli præsumptionem inducat. Si aliquo protestatione contra omne debitum solutio talis facta fuit; quamvis enim ex solo decursu temporis non oritur obligatio, aut debitum, ejusve possessio, videtur tamen præsumptio præcedentis solutæ, sive tituli, ex quo obligatio, seu debitum, ejusve possessio, aut quali possessio originem traxit.

§. II.

Utrum monasteriis, vel aliis Ecclesiis, novus census imponi possit; & etiam à patronis, Ecclesiis, vel monasteriis patronatus?

Ab Episcopis non possunt novi census reales, & perpetui, sine iusta causa imponi monasteriis, vel aliis Ecclesiis, neque veteres augeri c. Severitas. 3. c. Prohibemus. 7. h. 2. tum quòd ad leges

Dioecesanam spectet oneris talis impositio, à qua monasteria omnia sunt exempta, tum quòd in talibus casibus fiat quasi alienatio aliquis juris Ecclesiastici, & servitutis cujusdam in rebus Ecclesie constitutio, quæ sine solemnitatibus certis prohibita est Episcopis. Neque conceditur Episcopis, quòd possint Ecclesiis, quas de manu fortasse, seu potestate Laicorum liberaverunt, novum censum imponere, prout decernitur etiam in *Eccl. 9. h. 1.* præstitit enim in tali casu Episcopus, liberando Ecclesiam de manu Laici, ad quod ex officio tenebatur, & consequenter in compensationem quasi beneficii, nullum novum censum imponere potest. Quin etiam *ex c. Cum Clerici 12. h. 1. pater*, quòd Clerici, qui coludendo v. g. cum religiosis suas Ecclesias censuales constituerunt, quales non fuerunt ex sua fundatione, aut legitima auctoritate, à suis Ecclesiis sint amovendi, & *ex c. Significavit 13. h. 1. pater*, quòd cogi possit & compelli debeat, ad remittendum iuramentum, cui sub iuramento novi censûs solutio ex bonis Ecclesie promissa fuit: & denique *ex c. gravis 15. h. 1. pater*, quòd neque patroni, sive Laici, sive Clerici hi sint, post fundationem novum censum Ecclesiis suis patronatis imponere, aut veterem augere possint, ne gravandi Ecclesiam pro placito ansa detur, & occasio.

§. III.

In qua moneta solvendi sint census seu pensiones, & alia debita pecunialia?

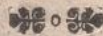
Multa jam olim in Germania tributa fatigavit, hæc intricata, &

difficilis quæstio, ob mutationem variaz monetæ, quoad valorem intrinsecum, sive bonitatem monetæ; vel quoad valorem extrinsecum, sive æstimationem monetæ à lege publica, vel alterius magistratûs, jus cudendi monetam habentis, taxatam, quia tamen longius examen hæc quæstio requirit, & hodie rarè usûs est, cum per privatas conventiones litigiosæ huic sæpius mutationi satis caveatur, ideo ad *Auth. Method. & ad Layman in sua Theologia morali l. 3. tit. 3. p. 1. cap. 5. n. 19. uti & ad c. Olim 20. h. 1. & ad c. Cum Canonicis 26. eodem*, remittitur, qui plura de hac quæstione scire velit.

§. IV.

Quomodo solvenda sint ea, quæ ex voto debentur?

Neque hæc quæstio multi examinis apud Canonistas est, cum illius decisio ex Theologia Morali petenda potius sit. Videatur *c. Ex parte 18. h. 1.* juxta quod, si certa mensura v. g. determinata non sit, ad quam solvendam se quis sub voto obligavit, communis tamen usus regionis, & generalis consuetudo habeat, aut aliz circumstantiz exigant, ut solutio talium votorum fiat juxta certam mensuram, aut juxta certam speciem, juxta hanc solutio facienda est.

SECTIO II.
De exactionibus.

§. I.

Quanam sint exactiones ordinariae Episcopis seu Prælati Ecclesiasticis à subditis Clericis, vel Laicis præstandae?

Inter exactiones ordinarias Episcopo solvendas numeratur primum portio Canonica, quæ debetur Episcopo, ex quibuscumque legatis piis, quæ sunt Ecclesiis, aut aliis piis locis in diocesi existentibus, de qua *h. lib. tit. 26. sect. 4. §. 4.* Secundò numeratur synodicum, seu Cathedralicum à singulis Clericis certæ Diocesis ad synodum vocandis, in ea, in honorem Cathedræ Episcopalis solvendum, de qua *L. 1. Decret. tit. 31. sect. 3. §. 9.* Tertio numeratur quarta decimarum, & quarta mortuorum, de quibus loco modò citato. Quarto numeratur procuratio præstanda in visitationibus, de qua sectione sequente, ita tamen, ut in his plerisque solvendis attendenda potius sit loci consuetudo, quàm iurium decisio, uti jam dictum.

§. II.

An prædium, vel fundus Ecclesiæ in dotem assignatus liber sit ab omni servitio, tributo, & onere?

Liberum debere esse fundum talem ab omni servitio, & tributo temporali, non autem Ecclesiastico, ex *c. 1. h. t.* sumitur, cum fundus talis sit sustentatione ministrorum Ecclesiæ, &

aliis necessariis usibus Ecclesiæ constitutus, nisi talia bona ab antiquo, aut sint tributanea, qui, cum suo jure, quo habent, ad censum ex tali fundo, non cesserint, consequenter, ne in iura præjudicium fiat, in tali fundo doti Ecclesiæ constitui non potest, vel censum onere suo reali fundus hic in Ecclesiæ transibit, saltem in eo casu, quo non abundans constituitur, ut omnibus præferendis sufficiat. Quòd si tamen pauper, qui dotem constituit, censum non centum, in dote tali Ecclesiæ constituta, relevasset, maneret quidem ad hoc censum patrono dissolvendum Ecclesiæ obligata, si dos constituta ad tale onus ferendum sufficiens esset, nulla tamen foret talis reservatio, si dos constituta pro iuribus necessariis Ecclesiæ, necessaria foret.

§. III.

Quis possit imponere collectas, & exactiones novas extraordinarias, & quibus illæ imponi possint?

Quamquam secularium possint novas collectas, & exactiones extraordinarias imponere, viderint Covilla, circa sub pena Canonica, excommunicationis etiam incurrendæ, prohibentur novæ vectigalia, gabelle, & ejusmodi onera illicitè, & sine legitima auctoritate imposita. Utum autem Ecclesiæ, Clerici, & aliæ personæ Ecclesiasticæ, ad hæc extraordinaria onera à Laicis imponi solentur, ex *c. Quamquam, 4. h. t.* satis decideri potest, ubi tales exactiones severè prohibentur, & ex *tit. 47. h. t.*

magis patebit. Patet etiam ex c. Licet 4. h. t. quod cæci, ad tales exactiones solvendas obligari non possint, uti nec pauperes, quos excusat inopia.

§. IV.

An, & quâ ratione Episcopi, aliiq; Prælati illis inferiores, possint collatas extraordinarias suis subditis imponere, vel ab illis exigere?

Prohibetur quidem his omnibus in c. Cum Apostolus 6. §. Prohibemus h. t. ne subditos suos exactionibus (extraordinariis) gravent; conceditur tamen etiam omnibus Episcopis, modò legitime electi, & confirmati sint, etiam si nondum sint consecrati, & qui majorem, vel similem Episcopali jurisdictionem in subditos suos habent, ut à Clericis beneficiatis, & ab Ecclesiis sibi subiectis, subsidium, ut vocant, charitativum, sive auxilium moderatum, cum charitate, sæpius etiam exigere possint, (si causa manifesta, & rationabilis, dissolvendorum v. g. Episcopatus debitorum, consecrationis Episcopalis, fabricæ Ecclesiæ, belli avertendi, & c. necessitas, aut totius Ecclesiæ bonum subsit) ex rebus Ecclesiasticis solvendum; ita ut Episcopus quidem omnino illud remittere non possit, cum ex vi juris communis debeat, & ne in inius præ altero præjudicium, aut injustum gravamen cedat hæc exactio; neque tamen ad hoc solvendum cogi possit, qui vel nullum beneficium habent, vel redditus ex eo redè exiguos, ut vix congruam sustentationem exinde habeant, quamvis pingua patrimonialia habeant, cum eorum hoc onus sit, qui fructibus Ecclesiæ gaudent.

SECTIO III.

De procuracionibus.

§. I.

An, cur, & quomodo procuraciones sint præstandæ visitantibus Ecclesiis, & Clericis; & an etiam exigi, ac recipi possint in pecunia?

Procuracionum nomine hæc intelliguntur illæ expensæ, quæ præstari debent Prælati, quibus ex officio incumbit visitare Ecclesias, ita ut solvi hæc procuraciones debeant actu visitantibus Ecclesiis, vel Clericis c. Procuraciones. 23. h. t. ut ne ob defectum sustentationis, ex proprio solvendæ, intermittatur visitationis utilitas, & ut ne qui visitat, suis stipendiis visitare debeat. Debent autem hæc procuraciones visitationis tempore solvendæ, moderatæ esse, ita ut Ecclesiæ non graventur nimium, habitâ ratione facultatum illarum c. Sopita 14. c. procuracionis 23. & c. Cum nuper 25. h. t. Trident. sess. 24. cap. 3. De reformat. & communiter consistunt circa victualia, honestum scilicet cibum, & potum pro visitatore, ejusque moderato comitatu, ac pabulum pro equis præbendo, juxta receptam patriæ illius consuetudinem, & visitatoris conditionem, ita ut vecturæ etiam nonnunquam, sarcinas necessarias hinc inde transferentes, solvi debeant. Et quamvis olim pro procuracionibus talibus pecunia non poterit exigi ab invitis can. prolata 9. caus. 14. q. 1. c. Romana 1. §. Procuraciones h. t. in 6. neque esculenta, aut poculenta nisi

nisi in quantum in loco visitationis absumuntur, Notatio tamen, ob laborem conficiendorum v. g. decretorum, & multorum sæpe scribendorum, si aliunde justum salarium non habeat, plus aliquid etiam in pecunia exigendum conceditur: vix tamen multus usus videtur apud nos harum procurationum. Videatur *Trident. sess. 8. capite citatis.*

§. II.

Quibus Prælati, & quando, ac quâ ratione præstari debeant procuraciones?

ORdinariè procuraciones tales debentur non tantum Episcopis, & his Superioribus, sed etiam aliis inferioribus Prælati, qui jus visitandi habent, dum actu, & personaliter visitant; & Sedis etiam Apostolicæ Legatis, quamvis actu non visitent, sed occasione necessarii itineris per locum talem transeunt, aut in eo moram necessariam trahunt *c. procuraciones 23. h. t.* ita tamen, ut semper observari debeat, ne harum procuracionum occasione, nimium graventur Ecclesiæ, sicuti enim de necessariis vult talibus provideri Pontifex, ita neque Ecclesiis molestus esse cupit (& ob hanc fortassis causam hodie talium procuracionum, præsertim Legatis pendendarum, nulla amplius praxis est) & si visitatores officium suum in visitatione non faciunt, prædicationi, correctioni, & reformationi, &c. vacando, procuraciones tamen accipiunt, vult illos ad restitutionem esse obligatos illius, quod acceperunt, & ut tantundem adhuc addant Ecclesiæ impendendum, quam frustra gravaverunt.

§. III.

Quanam Ecclesia, vel loca Ecclesiastica, aut persona, & quomodo tenentur solvere procuraciones, vel non tenentur?

Ecclesiæ omnes, sive secularis sive sive regulares, etiam, que in iure te Episcopali existunt, monasteria, Collegia in Ecclesiis collegiatis ecclesiastica, &c. solvere debent Episcopo, vel alteri Vicario personaliter visitandi, vel Archiepiscopo etiam Provinciam ad litteras visitandi, procuraciones, nisi specialibus privilegiis exempta sint *c. Canon venerabilis 21. c. Sopita 14. c. Innocentius 24. h. t.* neque ullo unquam tempore, etiam immemoriali, contra tales procuraciones præscribi potest, in quibus tamen solvendis observanda est cautela, uti Tridentinum loquitur *sess. 24. cap. 3. De reformat.* ab hospitalibus, & ejusmodi piis fundacionibus, quamvis ab Episcopo visitari possint, nullæ tamen procuraciones exigi, & debent (ne quæ bona ad certos pius fundata sunt, ad alios usus expendantur) uti nec ab oratoribus privatis, aut à personis Ecclesiis, &c.

§. IV.

Alia quadam ad procuraciones pertinentia proponuntur, & respondentur?

Primò quidem non potest jure proprio rationis, ratione visitationis debita, expressè, aut per pactum remitti, & in perpetuum ab Episcopo, &c.

animi ipsa visitatio remitti in perpetuum non potest, ita nec procuratio illi annexa; & quamvis possit hanc remittere pro ea semper vice, quâ visitat, cum favori pro se instituto cedere possit, non tamen venit renuntiatio procurationis hujus sub nomine servitorum in genere remissionum. *cum venerabilis 21. h. t.* Secundo non debet augeri procuratio, quæ in fundatione Ecclesiæ alteri v. g. Ecclesiæ faciendæ, cum patroni consensu, imposita est, nisi ita notabiliter creverint facultates Ecclesiæ, ut absque magno gravamine major procuratio solvi possit. *quanto 16. h. t.* cum enim in tali casu nulla certa quantitas imposita sit, consequenter ea solvi debebit, quæ conveniens, & communis est, augetur autem hæc, si facultates illius Ecclesiæ augeantur, ergo. Tertio in multis casibus, ubi de procurationibus præstandis, certi nihil statutum est, attendenda, & observanda est vicinarum civitatum consuetudo, prout sumitur ex *c. super eo 22. h. t.*

§. V.

De visitatione, ob quam debentur procurationes.

Quæritur primò quinam jus visitandi habeant. *¶.* ad eos potissimum jus hoc pertinere, qui jurisdictionem ordinariam in Ecclesiis, vel Clericos obtinent, quales sunt Romanus Pontifex in totam Ecclesiam, Patriarchæ; Archiepiscopi; Legati Sedis Apostolicæ, in ordine ad Ecclesiasticos suæ Provinciæ; Episcopi; Archidiaconi; Decani; Capitula, Ecclesiarum Cathedralium, vacantis Sede; Abbates, Priores, & alij

Superiores regularium in ordine ad sibi subiectos subditos &c.

Quæritur secundò an Episcopus visitare etiam possit Ecclesias, aut personas Ecclesiasticas exemptas. *¶.* primò quoad Ecclesias, si sæculares illæ sint, visitari ab Episcopo posse, tanquam Sedis Apostolicæ delegato, uti Tridentinum illis concedit *Sess. 7. capite. 3. de reformat.* si regulares verò sint, in quorum monasterio observantia regularis vigeret, visitare quidem eos potest Episcopus, si curam animarum adjunctam habeant, circa ea, quæ ad curam animarum pertinent; si verò curam annexam non habeant, non possunt ab Episcopo visitari, etiamsi commendatæ essent, cum jus visitandi tales Ecclesias commendatas, quod à Tridentino Episcopis conceditur, de illis tantum Ecclesiis intelligendum sit, ubi regularis observantia non vigeat: multo minus visitari possunt ab Episcopis eas regulares Ecclesiæ, quæ suorum ordinum capitibus subsunt. Circa personas verò Ecclesiasticas visitandas *¶.* secundò si sæculares sint, visitari posse, vel ordinariâ potestate, si curam animarum habeant, saltem quoad ea, quæ ad curam pertinent, vel potestate delegata, ut Sedis Apostolicæ delegatis, juxta Concilium *Trid. sess. 6. capite 3. de reformat.* Si verò regulares personæ sint, exemptæ quidem, extra claustra tamen viventes, visitari possunt ab Episcopo, ut Sedis Apostolicæ delegato, juxta *Trident. locq. cit.* si verò intra claustra vivant, nec jurisdictioni, nec visitationi Episcopi ordinariè subsunt, prout iterum habetur ex *Trid. sess. 25. capite 20. de regula:* plura de his vide apud Auct. *Meis.*

vel

vel Fagnanum in c. grave 10. de offic. jud. ord. vel Kochier de jurisd. in exemptos, &c.

Queritur tertio quoties, & quo ordine, & modo facienda sit visitatio.

¶ 1. faciendam eam de jure antiquo c. conquerente 10. de off. ord. jud. & de jure novo Tridentini sess. 7. capite 8. de reform. singulis annis, vel saepius etiam, si necessitas, aut alia nova causa urserit ¶ 2. secundo ordinem & modum faciendae visitationis praescribit c. Romana 1. h. t.

in 6. ex quo c. etiam habetur, quod Archiepiscopus cogere quidem potest visitandos, ad veniendum, & faciendam veritatem, non tamen ad jurandum si inquisitio tantum sit generalis, quod etiam Laicos suae Provinciae non possit Archiepiscopus, quoad criminosa facta, matrimonia, & alia, quae forum Ecclesiasticum pertinent, Consulatur & observetur consuetudo.

TITVLVS XL.

DE CONSECRATIONE ECCLESIAE VEL ALTARIS.

§. I.

A quo, quando, & qualiter consecrari possint Ecclesia, & an requiratur ad consecrationem Ecclesia dotatio?

Consecrari possunt Ecclesiae à solo Episcopo, & quidem proprio, vel cum proprii licentia, ab alieno *can. nemo 9. & can. nullus. 15. distinct. 1. de consecrat.* neque potest consecratio harum committi simplici sacerdoti, non Episcopo, cum consecratio Ecclesiarum sit actus ordinis Episcopalis. Possunt autem consecrari non tantum diebus dominicis, & festis sed quolibet alio die *c. Tua 2. h. t.* cum in his velut inanimatis consecrandis non requiratur tanta solemnitas, quanta requiritur ad consecrationem persona-

rum Ecclesiasticarum. Debet tamen consecrante Sacrificium Missae in eam celebrari, saltem juxta consuetudinem, tamen, ut valide consecratur Ecclesia iam esse consecrata, licet consecratio celebraverit in ea. Consecratio tamen non est, nisi prius ei de dote, quae componendo decimas, oblationes, aut alia conventiones sufficiat, pro luminibus, vestimentis sustentationem parochi & aliorum provisum, *c. cum sicut 8. h. t.* ad quod dote obligatur ex quasi contractu Episcopus dotor, vel qui eam fecit consecrator, heredes illius, cum Fundator talis, vel pater, habeatur hujus Ecclesiae, vel non possit dotare, tenebitur ad dotem subministrandam Episcopus consecrator ex redditibus suis Ecclesiasticis, ita tamen ut ad hanc dotem nemo obligetur.